

การประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา

สุบิน ไชยยะ¹

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์²

ปิยพงษ์ สุเมตติกุล³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยสำหรับเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา 2) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน จำนวน 97 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร $PNI_{modified}$

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) และระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) ตามลำดับ เมื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา โดยเรียงลำดับจากค่าดัชนี $PNI_{modified}$ เฉลี่ยมากที่สุดไปหาค่าดัชนี $PNI_{modified}$ เฉลี่ยที่น้อยที่สุด ได้แก่ สมรรถนะและบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศ (0.295) รองลงมา คือ นโยบายและระบบการบริหาร (0.260) ทรัพยากรการเรียนรู้ (0.240) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (0.232) และบริการส่งเสริมการเรียนรู้ (0.224) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการจำเป็น, การบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย, ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต, นิสิตนักศึกษา

¹ นิสิตระดับดุขุฎิบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา E-mail: subinchaiya@hotmail.com

² Ph.D. (Development Education and Economics of Education) ศาสตราจารย์ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ Ed.D. (Educational Administration) อาจารย์ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A needs assessment of university library management to enhance lifelong learning skills of students

Subin Chaia¹

Pruet Siribanpitak²

Piyapong Sumettikoon³

Abstract

The purposes of the study were 1) to study the current state and the desirable state of university library management to enhance lifelong learning skills of students 2) to set the priorities of the needs of university library management to enhance lifelong learning skills of students. The samples of the study were 97 state and private university libraries. Questionnaires were used as tools to collect data. Frequency, percentage, mean/average, standard deviation and PNI_{modified} were used to analyze the collected data.

The research finding showed that the overall current state and the desirable state of university library management to enhance lifelong learning skills of students were of high level ($\bar{X}= 3.70$) and highest level ($\bar{X}= 4.63$) respectively. When ranked by priority of needs for university library management to enhance lifelong learning skills of students, the study found the needs from PNI_{modified} average highest to PN_{modified} average lowest to be information professionals competency and roles (0.295), management policy and system (0.260), learning resources (0.240), learning environments (0.232) and learning support services (0.224) respectively.

Keywords: Needs Assessment, University Library Management, Lifelong Learning Skills, Students.

---

¹Ph.D. Candidate (Educational Administration), E-mail: subinchaia@hotmail.com

²Ph.D. (Development Education and Economics of Education), Professor, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University

³Ed.D. (Educational Administration), Lecturer, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University

บทนำ

การเรียนรู้มีเป้าหมายสำคัญเพื่อการพัฒนาคนให้มีทักษะในการศึกษา ค้นคว้า แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะการคิดแก้ปัญหาชีวิต และมีทักษะชีวิตพอที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพนั้น ๆ ได้ตามสมควร นั่นคือการเรียนรู้ของคนต้องเป็นการเรียนรู้ที่พัฒนานตนเองได้ตลอดชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งประกอบด้วย 4 เสาหลัก ได้แก่ เสาที่ 1 การเรียนรู้เพื่อรู้ โดยผู้เรียนต้องรู้วิธีที่จะเรียนต่อไป เสาที่ 2 การเรียนเพื่อปฏิบัติได้จริง เสาที่ 3 การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข และเสาที่ 4 การเรียนรู้เพื่อชีวิต เพื่อการมีชีวิตที่เป็นของตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ม.ป.ป., น. 44) ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) และข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ที่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทย เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย พัฒนาทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ตามที่ปรากฏใน “ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยั่งยืน” ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มุ่งสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัย ควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชน และสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย รวมถึงส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพและสนับสนุนปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการพัฒนาตัวบุคคล เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมของประเทศชาติและของโลก (Hainuat, 1981; Nordstrom, 2011; สุมาลี สังข์ศรี, 2543, 2544) ซึ่งสามารถกระทำได้ในทุกช่วงเวลาของชีวิตและกระทำได้ทุกสถานที่ ตั้งแต่เกิดจนตาย ครอบคลุมการศึกษาในทุกประเภทและทุกระดับการศึกษา มีความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา มีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผสมกลมกลืนไปกับวิถีการดำเนินชีวิตและมีเนื้อหาสาระสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ทั้งนี้ ทุกคนมีอิสระในการเลือกรูปแบบที่จะเรียนรู้ อีกทั้งยังสามารถเลือกวิธีการเรียนที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง เพื่อที่จะพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่องจนเต็มขีดความสามารถ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนมีทักษะและเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ (วิจิตร ศรีสอาน, 2545; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543; สุมาลี สังข์ศรี, 2544)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาสภาพการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า มีผลมาจากปัจจัยทางด้านนโยบายหรือข้อกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตัวบุคคล หน่วยงานภาครัฐและเอกชนหรือสถาบันการศึกษาทุกระดับ ครูหรืออาจารย์ผู้สอนที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริงซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตัวผู้เรียนในการพัฒนาทางสติปัญญา ความรู้ ความสามารถและทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ไม่มีคุณภาพ ขาดเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมในเชิงประจักษ์ได้ ตลอดจนสภาพการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่จะส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ตลอดชีวิตด้วย (ครรชิต วัลย์วงศ์, 2542; สุมาลี สังข์ศรี, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของยงยุทธ ยุทธวงศ์ (2557) ที่กล่าวว่า ในปัจจุบันประเทศไทยยังมีปัญหาระบบการศึกษาไทยที่ไม่ได้สอดคล้องเพื่อประกอบอาชีพ เพราะไม่ได้มุ่งเตรียมบุคลากรให้มีทักษะการทำงานตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งจากผลสำรวจนายจ้างใน 8 อุตสาหกรรมปี 2550 ของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ พบว่า นายจ้างเกือบทั้งหมดรายงานว่าลูกจ้างขาดทักษะที่จำเป็นทุกด้าน โดยเฉพาะทักษะภาษาอังกฤษอ่อนที่สุด รวมถึงทักษะจำเป็นอื่นๆ ที่เป็นปัญหาของพนักงาน ได้แก่ ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดคำนวณ ความคิดสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำ การบริหาร การสื่อสาร การแก้ปัญหา เป็นต้น นอกจากนี้ การพัฒนาและการจัดกำลังคนในปัจจุบันยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างแผนการศึกษา กับแผนการพัฒนาแรงงาน หลักสูตรการศึกษามุ่งเน้นให้ความรู้ด้านวิชาการมากกว่าการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับการทำงานจริง ด้วยปัญหาเหล่านี้ จึงทำให้แรงงานของไทยมีคุณภาพต่ำ และไม่สามารถยกระดับเทคโนโลยีเพื่อก้าวสู่กลุ่มประเทศที่มีรายได้สูงได้

จากความสำคัญและสภาพปัญหาอุปสรรคดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเรื่องสำคัญที่ช่วยให้บัณฑิตศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถในการรู้จักวิธีการให้ได้มาซึ่งความรู้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลาจนทำให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การที่จะเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้นั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งประกอบไปด้วย 1) ทักษะการคิด ประกอบด้วย 4 ทักษะย่อย ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ ทักษะการคิดคำนวณ และทักษะการคิดแก้ปัญหา (Cotton, 1998; Smith and Spurling, 1999; European Commission, 2000; 2002; Dong, 2004; Knapper, 2006; Hanewald, 2012) 2) ทักษะการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ทักษะย่อย ได้แก่ ทักษะการรู้สารสนเทศ ทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทักษะการทำงานเป็นทีมและการมีมนุษยสัมพันธ์ และทักษะการวิจัย (เฉลิม วราวิทย์ และไพฑูรย์ สีนลารัตน์, ม.ป.ป.; Cotton, 1998; Smith and Spurling, 1999; European Commission, 2000, 2002; Lublin, 2003; Dong, 2004; Knapper, 2006; Adams, 2007; Collins, 2009; Kwon and Cifuentes, 2009; Hanewald, 2012) และ 3) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย 2 ทักษะย่อย ได้แก่ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการสื่อสาร (Cotton, 1998; Smith and Spurling, 1999; Dong, 2004; Knapper, 2006; Adams, 2007; Collins, 2009; Kwon and Cifuentes, 2009; Hanewald, 2012) ด้วยเหตุนี้ แหล่งการเรียนรู้จึงมีความสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างให้บุคคลได้มีโอกาสในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต หากแต่บุคคลมีความใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาแล้วนั้นก็จะเป็นบุคคลที่ทันต่อความก้าวหน้าของวิทยาการสมัยใหม่ และปรับตัวเข้ากับสภาวะการณ์ในปัจจุบันได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ห้องสมุดในฐานะที่เป็นแหล่งเรียนรู้อีกประเภทหนึ่ง ที่เป็นหัวใจของการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้ว ห้องสมุดเป็นสถาบันหรือหน่วยงานที่ได้รับความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และเป็นบริการพื้นฐานของรัฐที่จัดให้เพื่อพัฒนาประชาชนทุกเพศทุกวัย และยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคน การพัฒนาสังคม และประเทศชาติในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ด้วย (ชุมพล ศิลปอาชา, 2552, น. 15)

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในฐานะแหล่งเรียนรู้ที่มีรูปแบบที่เป็นทางการมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัย ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และบริการทางวิชาการให้แก่สถาบันอุดมศึกษาทุกระบบการศึกษาและแก่สังคม (ทววงมหาวิทยาลัย, 2544) นอกจากนี้ บทบาทหน้าที่ของห้องสมุด

มหาวิทยาลัยในปัจจุบันยังมีขอบเขตที่กว้างขวางมากกว่าที่เคยเป็นมาในอดีต เนื่องจากงานของห้องสมุดไม่ได้จำกัดอยู่เพียงภายในห้องสมุดหรือให้บริการเฉพาะผู้มาใช้ห้องสมุดเท่านั้น ห้องสมุดยังต้องมีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและให้บริการการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนแก่ประชาชนทุกคนของประเทศ อาทิ การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านให้แก่ประชาชนทั้งที่มาใช้และไม่ได้มาใช้ห้องสมุด โดยห้องสมุดจะต้องออกไปหาประชาชนแทนที่จะรอหรือให้บริการผู้มาใช้บริการเท่านั้น อีกตัวอย่างที่ดีที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดในการส่งเสริมการอ่านและให้การศึกษาแก่ทุกคนคือ การที่กรุงเทพมหานครได้รับการคัดเลือกให้เป็นเมืองหนังสือโลก ปี 2556 นอกจากภารกิจในระดับประเทศแล้ว การที่ประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะรวมกันเป็นประชาคมอาเซียน เป็นสิ่งที่บรรณารักษ์และห้องสมุดมหาวิทยาลัยสามารถมีส่วนร่วมและสนับสนุนประชาชนทางด้านการศึกษาได้เป็นอย่างดี (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2555) ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัย นอกจากจะเป็นแหล่งส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าและวิจัยขั้นสูงของนิสิตนักศึกษา และอาจารย์ในมหาวิทยาลัยแล้ว ยังเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมมาทุกยุคทุกสมัยอีกด้วย

การบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเสริมสร้างให้นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น พันธกิจของห้องสมุดมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพบัณฑิตด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยด้วย ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลทางเว็บไซต์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้งรัฐและเอกชนบางแห่งของไทย พบว่า ห้องสมุดนอกจากจะมีการกำหนดพันธกิจที่คล้ายคลึงกันโดยมุ่งเน้นที่หน้าที่หลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัย ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และบริการทางวิชาการของมหาวิทยาลัยแล้ว ทั้งนี้ยังต้องมีพันธกิจในการ “...เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” (สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2555) “เป็นศูนย์กลางการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต...” (สำนักทรัพยากรการเรียนรู้คุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2554) และเป็นแหล่งที่ “ให้บริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” (สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต, 2556) นอกจากนี้ จากผลการวิจัยของ Bangert (1997) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับข้อความที่ปรากฏอยู่ในพันธกิจของห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 58 แห่ง พบว่า ข้อความที่ปรากฏอยู่ในพันธกิจของห้องสมุดที่ปรากฏบ่อยที่สุด คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) ดังนั้น พันธกิจของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของไทยจำเป็นต้องให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มากยิ่งขึ้น โดยอาจต้องกำหนดเป็นข้อความหนึ่งในพันธกิจหลักของห้องสมุดทุกแห่งซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะส่งผลต่อเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตให้คุณภาพและมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากเหตุผลดังกล่าว ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยจะต้องมีหน้าที่ในการบริหารจัดการห้องสมุดเพื่อให้พันธกิจเหล่านั้นบรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยทำหน้าที่ในการวางแผน (Planning) การนำแผนสู่การปฏิบัติ (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation) ให้มีประสิทธิภาพ (Newby, Stepich, Lehman, & Russell, 2000) นอกจากนี้ยังต้องบริหารงานห้องสมุดให้เป็นตามมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544 ตลอดจนต้องรับผิดชอบงานอื่นที่เกิดขึ้นในห้องสมุดอีกด้วย

จากผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย และผู้บริหารมหาวิทยาลัยในงานวิจัยของ กุลธิดา ท้วมสุข, จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์, ทิพย์วัลย์ ตุลยะสุข, และกันยารัตน์ เควียเช่น (2548) เรื่องบทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัย

ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า ข้อจำกัดในการปรับเปลี่ยนบทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นมาจากสาเหตุที่ว่าวัฒนธรรมการเรียนรู้ของคนไทย อาจารย์ และนิสิตนักศึกษา ยังไม่มีนิสัยในการอ่าน การศึกษาค้นคว้า การเรียนรู้ด้วยตนเอง และอาจเป็นสิ่งที่ปรับเปลี่ยนได้ยาก ห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งที่จะกระตุ้นส่งเสริมได้ แต่ตัวบุคคลสำคัญที่สุด ทั้งนี้ทัศนคติของบรรณารักษ์และนักสารสนเทศยังคงเคยชินกับการทำงานตามระบบเดิม ไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ไม่ชอบงานบริการที่ต้องออกไปพบปะผู้ใช้ ไม่พร้อมสำหรับการเรียนรู้เรื่องใหม่ๆ รวมทั้งลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น อาคารไม่เหมาะสม ระบบและเทคโนโลยีต่าง ๆ ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการให้บริการแก่ผู้ใช้ เป็นต้น นอกจากนี้ จากข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับมหาวิทยาลัยในงานวิจัยของ Tuamsuk, Kwiecien, and Sarawanawong (2013) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยของไทยเกือบทุกแห่งมีนโยบายในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning skills) เป็นส่วนหนึ่งของการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผลักดันให้อาจารย์เป็นผู้ทำหน้าที่หลักในการพัฒนาและมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์อย่างเคร่งครัด แต่กลับพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ไม่มีนโยบายและกลยุทธ์ในการกำหนดให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้องทำหน้าที่และมีบทบาทร่วมกับผู้สอนในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดังนั้น จากความสำคัญและจากสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาในข้างต้น จึงเป็นแรงกระตุ้นและเป็นแรงผลักดันให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ทันต่อกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ตลอดเวลา แต่มีคำถามว่าจะปรับอะไร อย่างไร แค่นั้น รวมทั้งควรมีการบริหารจัดการหรือมีกลยุทธ์การบริหารที่เหมาะสมอย่างไรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการวางแผนองค์กร และพัฒนาการบริหารงานห้องสมุดให้เกิดประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเอื้อประโยชน์ในการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยและผู้ใช้บริการอื่น ๆ อย่างเต็มศักยภาพ ด้วยเหตุผลเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ ประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาเพื่อจะได้นำข้อมูลจากผลการวิจัยดังกล่าวมาพัฒนาเป็นกลยุทธ์การบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาต่อไป

คำถามการวิจัย

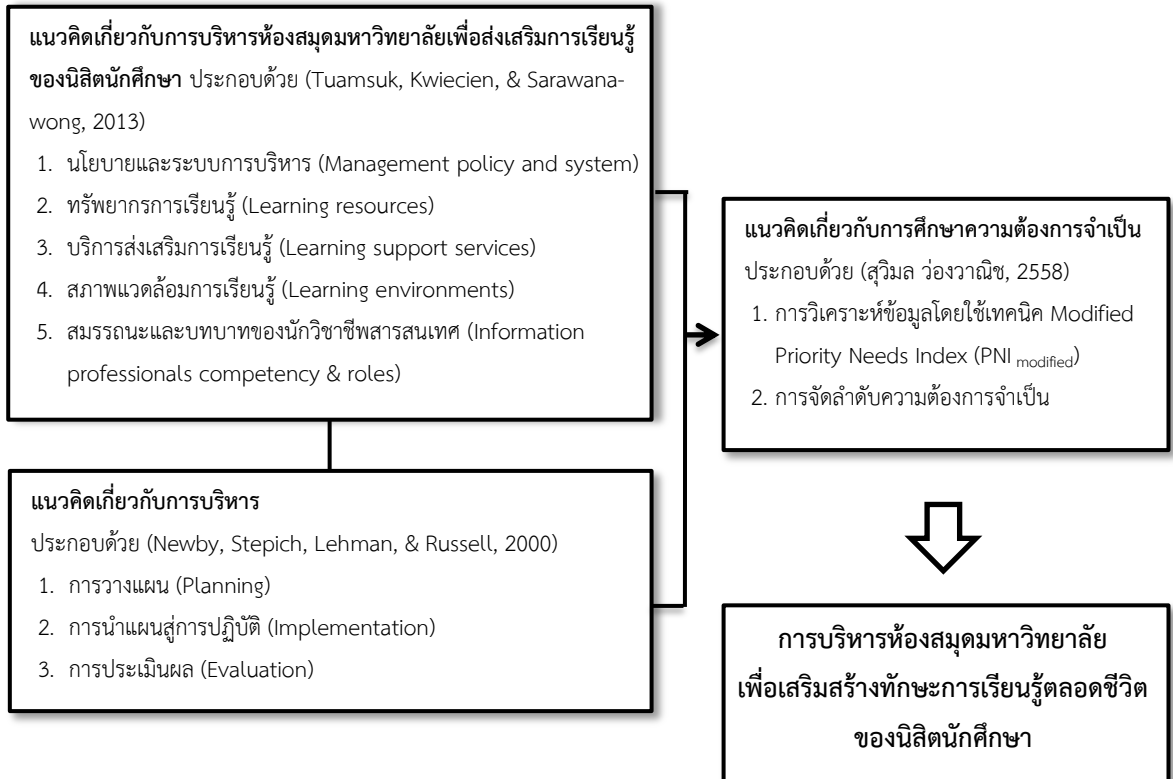
1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาเป็นอย่างไร
2. ความต้องการจำเป็นในการการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตศึกษามีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา

2. เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากร ได้แก่ ห้องสมุดที่มีฐานะเป็นห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน จำนวนทั้งสิ้น 122 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970, p. 608) ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยมีความคลาดเคลื่อน (e) $\pm 5\%$ ได้กลุ่มตัวอย่างของห้องสมุดมหาวิทยาลัย จำนวน 97 แห่ง กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างใช้แบบกำหนดโควตา (Quota sampling) โดยพิจารณาจากอัตราส่วนจำนวนห้องสมุดมหาวิทยาลัยในแต่ละประเภท ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 25 แห่ง ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 39 แห่ง และห้องสมุดมหาวิทยาลัยของเอกชน จำนวน 33 แห่ง รวมทั้งสิ้น 97 แห่ง การสุ่มรายชื่อห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ให้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย และผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการห้องสมุดมหาวิทยาลัยหรือหัวหน้า

ห้องสมุด แห่งละ 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่าย/งานห้องสมุด แห่งละ 1 คน และบรรณารักษ์หัวหน้าฝ่าย/งานห้องสมุด แห่งละ 1 คน รวมแห่งละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 291 คน

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) มีค่า IOC เท่ากับ 0.92 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9857 โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และบางแห่งส่งแบบสอบถามด้วยตนเองจากผู้ให้ข้อมูลโดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด 229 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78.69 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร PNI_{modified}

สำหรับการประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา นั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2558, น. 279)

$$PNI_{\text{modified}} = (I-D) / D$$

เมื่อ PNI_{modified} หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
I หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยฯ
D หมายถึง สภาพปัจจุบันของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยฯ

ทั้งนี้ ข้อมูลจากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยฯ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัธยฐานเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยการแปลความหมายของระดับค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, น. 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ปัจจุบันมีการปฏิบัติและพึงประสงค์ให้มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง ปัจจุบันมีการปฏิบัติและพึงประสงค์ให้มีการปฏิบัติในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง ปัจจุบันมีการปฏิบัติและพึงประสงค์ให้มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง ปัจจุบันมีการปฏิบัติและพึงประสงค์ให้มีการปฏิบัติในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง ปัจจุบันมีการปฏิบัติและพึงประสงค์ให้มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการสรุปผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

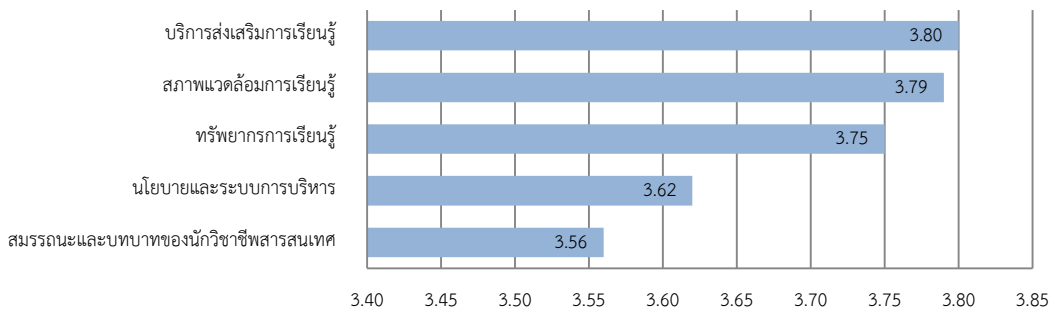
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 229 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 176 คน โดยส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 75 คน มีตำแหน่งปัจจุบันเป็นผู้ช่วยการห้องสมุดหรือหัวหน้าห้องสมุด จำนวน 80 คน ระดับการศึกษา คือ ปริญญาโท จำนวน 127 คน และมีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งปัจจุบันน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี จำนวน 130 คน

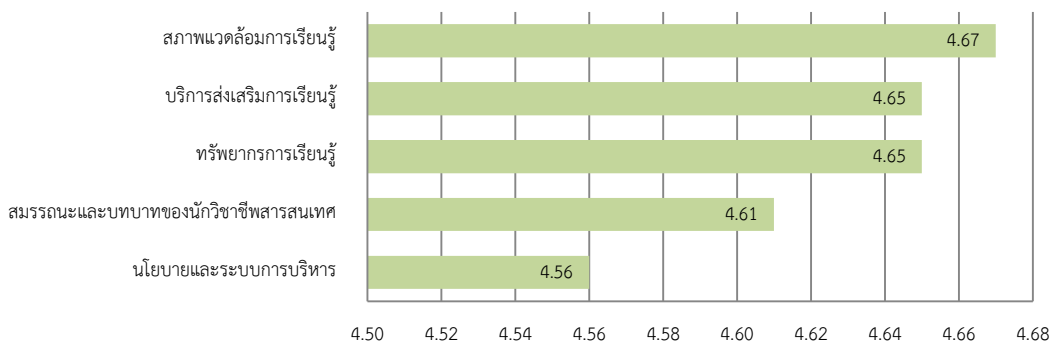

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา

สภาพปัจจุบันของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บริการส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.80$) รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.79$) ทั้งนี้ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สมรรถนะและบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.56$)

สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมา คือ ทรัพยากรการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.65$) ทั้งนี้ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ นโยบายและระบบการบริหาร ($\bar{X} = 4.56$)

เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา จำแนกรายด้าน โดยสามารถเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นที่มากที่สุด ดังนี้

1. ด้านสมรรถนะและบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศ พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในด้านนี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรู้ความสามารถในการสอนการรู้สารสนเทศ ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมา คือ บทบาท

การเป็นผู้ชี้แนะและรวบรวมทรัพยากรการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.64) ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาขาวิชาเฉพาะด้านที่เป็นความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัย ($\bar{X}$ = 3.49) เท่ากัน สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ในด้านนี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61) โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรู้ความสามารถในการสอนการรัฐสภาสอนเทศ ($\bar{X}$ = 4.65) รองลงมา คือ บทบาทการเป็นผู้ชี้แนะและรวบรวมทรัพยากรการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.64) ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาขาวิชาเฉพาะด้านที่เป็นความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย บทบาทการเป็นผู้สอน และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ($\bar{X}$ = 4.60)

2. ด้านนโยบายและระบบการบริหาร พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในด้านนี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.62) โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีนโยบายให้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้หลักของมหาวิทยาลัย ($\bar{X}$ = 3.93) รองลงมา คือ การมีนโยบายการพัฒนา นิสิตนักศึกษาให้มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X}$ = 3.68) ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดตั้งศูนย์หรือหน่วยงานในการส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.30) สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ในด้านนี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56) โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีนโยบายให้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้หลักของมหาวิทยาลัย ($\bar{X}$ = 4.67) รองลงมา คือ บทบาทการเป็นผู้ชี้แนะและรวบรวมทรัพยากรการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.64) ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการจัดตั้งศูนย์หรือหน่วยงานในการส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.40)

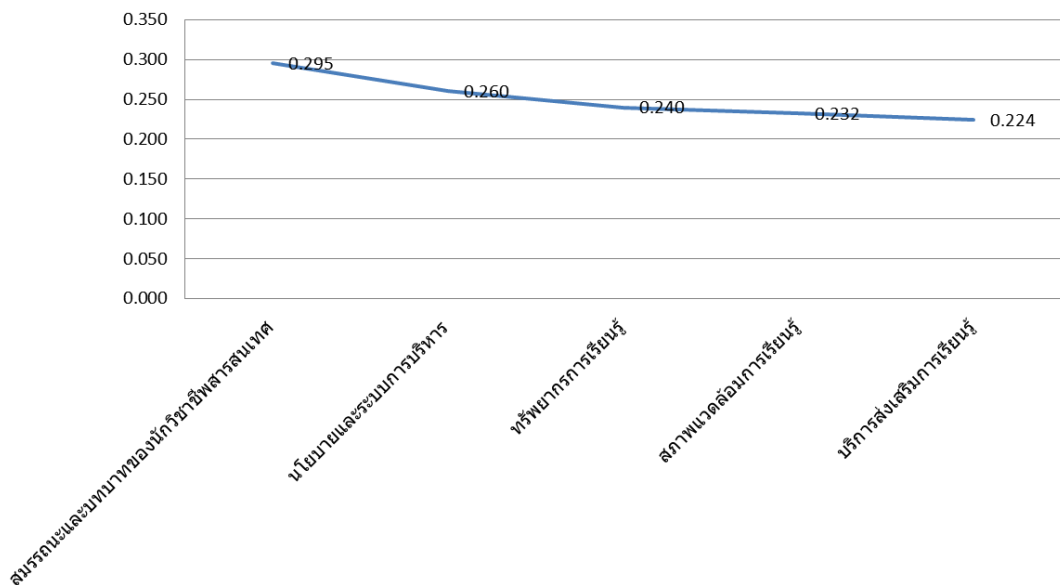
3. ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในด้านนี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.75) โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดหาทรัพยากรการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.03) รองลงมา คือ การจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.98) ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การรวบรวมทรัพยากรการเรียนรู้บนอินเทอร์เน็ต ($\bar{X}$ = 3.32) สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ในด้านนี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65) โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดหาทรัพยากรการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.73) รองลงมา คือ การจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.71) ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การรวบรวมทรัพยากรการเรียนรู้บนอินเทอร์เน็ต ($\bar{X}$ = 4.53)

4. ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในด้านนี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.79) โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.90) รองลงมา คือ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ ($\bar{X}$ = 3.84) ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการใช้บริการสารสนเทศตามอัธยาศัย ($\bar{X}$ = 3.63) สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ในด้านนี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67) โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.69) รองลงมา คือ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ ($\bar{X}$ = 4.67) ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการใช้บริการสารสนเทศตามอัธยาศัย ($\bar{X}$ = 4.64)

5. ด้านบริการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในด้านนี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.80) โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.02) รองลงมา คือ การสอนการรู้สารสนเทศ ($\bar{X}$ = 3.87) ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การจัดการบริการเชิงลึกโดยเน้นให้บริการผู้ใช้เฉพาะรายบุคคลหรือเฉพาะกลุ่ม ($\bar{X}$ = 3.56) สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ในด้านนี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65) โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.68) รองลงมา คือ การสอนการรู้สารสนเทศ และการจัดระบบการติดต่อสื่อสารกับผู้ใช้ห้องสมุด ($\bar{X}$ = 4.66) เท่ากัน ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดการบริการเชิงลึกโดยเน้นให้บริการผู้ใช้เฉพาะรายบุคคลหรือเฉพาะกลุ่ม ($\bar{X}$ = 4.60)

ตอนที่ 3 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา

สำหรับความต้องการจำเป็นของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาโดยรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการจำเป็นในทุกด้าน โดยมีค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.224-0.295 ซึ่งด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ สมรรถนะและบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศ (0.295) รองลงมาคือ นโยบายและระบบการบริหาร (0.260) ทรัพยากรการเรียนรู้ (0.240) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (0.232) และบริการส่งเสริมการเรียนรู้ (0.224) ตามลำดับ แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะและบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศอย่างเร่งด่วนมากที่สุด นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยของแต่ละด้านตามการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา พบว่า ทั้ง 5 ด้านมีความต้องการจำเป็นที่สอดคล้องกัน โดยการประเมินผลมีความต้องการจำเป็นในลำดับที่ 1 การนำแผนสู่การปฏิบัติ ลำดับที่ 2 และการวางแผน ลำดับที่ 3 ตามลำดับ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา โดยเรียงตามลำดับความต้องการจำเป็น ดังนี้

1. ด้านสมรรถนะและบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศ

การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในด้านนี้ พบว่า มีค่า $PNI_{Modified}$ เฉลี่ยเท่ากับ 0.295 โดยมีอยู่ 5 ประเด็นที่สูงกว่า $PNI_{Modified}$ เฉลี่ย ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัย และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาขาวิชาเฉพาะด้านที่เป็นความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย มีความสำคัญในลำดับที่ 1 เท่ากัน (0.318) บทบาทการเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ลำดับที่ 3 (0.305) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ลำดับที่ 4 (0.303) และบทบาทการเป็นผู้สอน ลำดับที่ 5 (0.296)

2. ด้านนโยบายและระบบการบริหาร

การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในด้านนี้ พบว่า มีค่า $PNI_{Modified}$ เฉลี่ยเท่ากับ 0.260 โดยมีอยู่ 4 ประเด็นที่สูงกว่า $PNI_{Modified}$ เฉลี่ย ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์หรือหน่วยงานในการส่งเสริมการเรียนรู้ มีความสำคัญในลำดับที่ 1 (0.333) การนำระบบการทำงานแบบทีมงานและการทำงานแบบเน้นความเชี่ยวชาญมาใช้ในการจัดบริการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 (0.281) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งกายภาพและทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ ลำดับที่ 3 (0.264) และการมีระบบและกลไกในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ ลำดับที่ 4 (0.262)

3. ด้านทรัพยากรการเรียนรู้

การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในด้านนี้ พบว่า มีค่า $PNI_{Modified}$ เฉลี่ยเท่ากับ 0.240 โดยมีอยู่ 2 ประเด็นที่สูงกว่า $PNI_{Modified}$ เฉลี่ย ได้แก่ การรวบรวมทรัพยากรการเรียนรู้บนอินเทอร์เน็ต มีความสำคัญในลำดับที่ 1 (0.364) และการพัฒนาฐานความรู้ในระบบห้องสมุดดิจิทัลและคลังปัญญาของสถาบัน ลำดับที่ 2 (0.259)

4. ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในด้านนี้ พบว่า มีค่า $PNI_{Modified}$ เฉลี่ยเท่ากับ 0.232 โดยมีประเด็นที่สูงกว่า $PNI_{Modified}$ เฉลี่ย คือ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการใช้บริการสารสนเทศตามอัธยาศัย (0.278)

5. ด้านบริการส่งเสริมการเรียนรู้

การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในด้านนี้ พบว่า มีค่า $PNI_{Modified}$ เฉลี่ยเท่ากับ 0.224 โดยมีอยู่ 2 ประเด็นที่สูงกว่า $PNI_{Modified}$ เฉลี่ย ได้แก่ การจัดบริการเชิงลึกโดยเน้นให้บริการผู้ใช้เฉพาะรายบุคคลหรือเฉพาะกลุ่ม มีความสำคัญในลำดับที่ 1 (0.292) และการจัดบริการสนับสนุนการวิจัย ลำดับที่ 2 (0.244)

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีการบริหารเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในระดับหนึ่งแล้ว แต่อาจประสบปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ เครื่องมืออุปกรณ์ และจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา (ประสิทธิ์ชัย เดชขำ, 2549) เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสมรรถนะและบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดจึงมีความต้องการจำเป็นในลำดับที่หนึ่ง อาจเป็นเพราะสมรรถนะและบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศเป็นเรื่องที่สำคัญในการช่วยเสริมสร้างให้นิสิตนักศึกษาเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น นักวิชาชีพสารสนเทศจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งนักวิชาชีพสารสนเทศต้องเป็นนักจัดการที่ดีรวมทั้งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ แหล่งข้อมูลเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ ทั้งนี้ นักวิชาชีพสารสนเทศจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทโดยเป็นกลไกหลักในการเสริมสร้างสังคมไทยให้ก้าวสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (จิระพันธ์ กัลลประวิทย์, 2555) นอกจากนี้ สมรรถนะและบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศในด้านของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัย และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาขาวิชาเฉพาะด้านที่เป็นความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย ซึ่งทั้งสองเรื่องมีความต้องการจำเป็นมาเป็นลำดับที่หนึ่งนั้น อาจเป็นเพราะนอกจากนักวิชาชีพสารสนเทศจะต้องมีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์แล้วนั้น จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจว่ามหาวิทยาลัยมีหลักสูตรสาขาวิชาใดบ้างที่มีการจัดการเรียนการสอน และมีสาขาวิชาเฉพาะด้านใดบ้างที่เป็นความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย เพื่อจะได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนหรือร่วมมือกับอาจารย์ผู้สอนในการบริหาร การให้บริการ และจัดการข้อมูลในแต่ละสาขาวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่การร่วมมือกันในการเสริมสร้างให้นิสิตนักศึกษาเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กุลธิดา ท่วมสุข, จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์, ทิพย์วัลย์ ตุลยะสุข, & กันยารัตน์ เควียเช่น, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยสุดา ตันเลิศ, และกุลธิดา ท่วมสุข (2554) พบว่า บทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศสำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาใน พ.ศ. 2553-2562 ในด้านความเชี่ยวชาญ โดยเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ จันทรรัตน์ สิทธิสมจินต์, สุดใจ ชนไพศาล, กนกอร สมปราษฎ์, และสุรวีร์ รุ่งเรือง (2557) ที่กล่าวว่า ห้องสมุดควรสนับสนุนให้บุคลากรมีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศุภรชชตรา แสนวา (2555) ที่พบว่า บทบาทและความรู้ความสามารถของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ร้อยละ 100 เห็นด้วยกับบทบาทและความรู้ความสามารถ 5 ด้าน ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ ด้านบทบาทในการสนับสนุนการเรียนการสอน

นอกจากนั้น ในด้านบริการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดจึงมีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับสุดท้าย อาจเป็นเพราะห้องสมุดได้จัดบริการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำสม่ำเสมอไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการสอนการรู้สารสนเทศให้กับนิสิตนักศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เช่น การปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด การฝึกอบรมและการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น การจัดระบบการติดต่อสื่อสารกับผู้ใช้ห้องสมุดในหลายๆ ช่องทางเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารและอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศ การการจัดบริการสนับสนุนการวิจัย เช่น บริการแนะนำวิธีการใช้

โปรแกรมจัดการบรรณานุกรม วิธีการสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นต้น และการจัดบริการเชิงลึกโดยเน้นให้บริการผู้ใช้เฉพาะรายบุคคลหรือเฉพาะกลุ่ม เช่น บริการตรวจสอบรายการอ้างอิง/บรรณานุกรม บริการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะสาขาวิชา เป็นต้น (Tuamsuk, Kwiecien, & Sarawanawong, 2013) แต่เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยกลับพบว่า การจัดบริการเชิงลึกโดยเน้นให้บริการผู้ใช้เฉพาะรายบุคคลหรือเฉพาะกลุ่ม มีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่หนึ่ง อาจเป็นเพราะห้องสมุดมีความต้องการที่จะจัดบริการนี้เป็นพิเศษสำหรับบุคคลหรือกลุ่มที่มีความสนใจและความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันไปในแต่ละคณะและสาขาวิชา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปิยสุดาตันเลิศ, และกุลธิดา ท้วมสุข (2554) ที่พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันทั้ง 21 คนร้อยละ 100 ว่าการบริการสารสนเทศในเรื่องของการบริการที่เน้นการสอนและการให้คำปรึกษาเชิงลึกด้านต่าง ๆ เช่น สอนการค้นคว้าอ้างอิงเฉพาะทาง การวิเคราะห์ สังเคราะห์วรรณกรรม เป็นต้น เป็นบทบาทสำคัญสำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาใน พ.ศ. 2553-2562 รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของของ ศุภรชชตรา แสนวา (2555) ที่พบว่า บทบาทของการสนับสนุนการเรียนการสอนในการให้คำปรึกษาเชิงลึกในการศึกษาค้นคว้าวิจัยแก่ผู้เรียน เช่น การค้นคว้าแหล่งอ้างอิงเฉพาะทาง การวิเคราะห์ และสังเคราะห์วรรณกรรมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ จากผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยในงานวิจัยเรื่องบทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ยังพบว่า การจัดบริการของห้องสมุด ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าห้องสมุดควรจัดบริการในเชิงลึกให้มากขึ้น โดยเน้นการบริการผู้ใช้เฉพาะรายบุคคลหรือเฉพาะกลุ่ม ซึ่งห้องสมุดต้องมีประวัติ (profile) ของผู้ใช้และจัดบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ในการทำงานเดียวกันกับองค์กรธุรกิจที่บริการแก่ลูกค้า (กุลธิดา ท้วมสุข, จุฑารัตน์ ศราภรณ์วงศ์, ทิพย์วัลย์ ตุลยะสุข, & กันยารัตน์ เควียเช่น, 2548)

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร รองผู้บริหาร และบรรณารักษ์หัวหน้าฝ่ายหรืองานห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีความคาดหวังต่อการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในอนาคตค่อนข้างสูง ดังจะเห็นได้จากสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งต่ำกว่าสภาพที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดในทุก ๆ ด้าน เมื่อพิจารณาสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดและมีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่สี่ อาจเป็นเพราะห้องสมุดได้มีการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ และการใช้บริการสารสนเทศตามอัธยาศัยไว้พร้อมสำหรับให้นิสิตนักศึกษาเข้ามาใช้บริการอยู่แล้ว แต่เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยกลับพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการใช้บริการสารสนเทศตามอัธยาศัย มีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่หนึ่ง อาจเป็นเพราะห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้องการที่จะเปลี่ยนพื้นที่จากเดิมที่มีสภาพแวดล้อมที่เก่า ล้าสมัย และไม่น่าเข้าใช้บริการเปลี่ยนมาจัดพื้นที่บริการที่เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัยมากขึ้น ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศทั้งภายในและภายนอกห้องสมุดได้ตลอด 24 ชั่วโมงและไม่จำกัดเวลาในการเข้าใช้บริการซึ่งแตกต่างไปจากเดิม (Tuamsuk, Kwiecien, & Sarawanawong, 2013) สอดคล้องกับผลการวิจัยของปิยสุดาตันเลิศ, และกุลธิดา ท้วมสุข (2554) ที่พบว่า บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาใน พ.ศ.2553-2562 จะเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในด้านการส่งเสริมการสื่อสาร การบริการเชิงรุก การเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้ตลอด 24 ชั่วโมง/7 วัน การส่งเสริมการเรียนการสอนและการวิจัยมากขึ้น

สำหรับในด้านนโยบายและระบบการบริหารมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและมีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่สอง อาจเป็นเพราะห้องสมุดได้กำหนดนโยบายและระบบการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาไว้แล้วแต่การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติยังทำได้ไม่เต็มศักยภาพและไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเท่าที่ควร แต่เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยกลับพบว่า การจัดตั้งศูนย์หรือหน่วยงานในการส่งเสริมการเรียนรู้ มีความสำคัญในลำดับที่หนึ่ง อาจเนื่องมาจากห้องสมุดต้องการมีกลไกเชิงโครงสร้างและระบบที่ประชาคมมหาวิทยาลัยสามารถมองเห็นบทบาทและความสำคัญของห้องสมุดในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมโดยเป็นที่ยอมรับเช่นเดียวกับหน่วยงานสนับสนุนอื่นๆ ของมหาวิทยาลัย เช่น การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ศูนย์ผลิตสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาจารย์และนิสิตนักศึกษา เป็นต้น (Tuamsuk, Kwiecien, & Sarawanawong, 2013) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยสุดา ตันเลิศ, และกุลธิดา ท้วมสุข (2554) ที่พบว่าบทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาใน พ.ศ.2553-2562 มีวิสัยทัศน์มุ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบที่หลากหลาย ให้บริการโดยเน้นลูกค้าเป็นสำคัญ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยของแต่ละด้านตามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา พบว่า ทั้ง 5 ด้านมีความสอดคล้องกัน โดยในด้านการประเมินผลมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด อาจเป็นเพราะห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีการวางแผน และการนำแผนสู่การปฏิบัติที่ดีอยู่แล้ว แต่ยังคงขาดในเรื่องของการประเมินผลที่ชัดเจนที่จะสามารถนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557) กล่าวไว้ว่าการประเมินผลหรือการติดตามประเมินผลเป็นกระบวนการดำเนินงานด้านการกำกับควบคุมเพื่อติดตามความก้าวหน้าของภารกิจหรือประเมินว่าภารกิจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งการติดตามประเมินผลจะช่วยให้ทราบถึงความก้าวหน้าหรือความล่าช้าหลังของการดำเนินการ รวมทั้งเป็นดัชนีประเมินว่าการดำเนินการใกล้ถึงเป้าหมายที่กำหนดแค่ไหนเพียงไรแล้ว ทั้งนี้ยังช่วยวิเคราะห์เพิ่มเติมให้ทราบปัจจัยเหตุแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวดังกล่าวได้ ทำให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงแนวทางดำเนินการต่อไปได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยมี 2 ส่วน ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ดังนี้

1.1 ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาสมรรถนะและส่งเสริมบทบาทของนักวิชาชีพรสารสนเทศเพื่อให้ความร่วมมือในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ทั้งนี้ควรมีการประสานความร่วมมือและระดมทุนจากแหล่งทุนต่าง ๆ เช่น ภาครัฐกิจ อุตสาหกรรม องค์กรชุมชน สมาคมศิษย์เก่า

เป็นต้น เพื่อสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้แก่นักวิชาชีพสารสนเทศ เช่น การฝึกอบรมทางวิชาการ และวิชาชีพทั้งในประเทศและต่างประเทศ การจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสารสนเทศออนไลน์ การส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานแบบข้ามสายงาน เป็นต้น

เนื่องจากผลการวิจัยที่พบว่า สมรรถนะและบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดจึงทำให้มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้งนี้เพราะห้องสมุดมหาวิทยาลัยยังไม่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะ และส่งเสริมบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศเท่าที่ควร ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาให้นักวิชาชีพสารสนเทศมีความรู้ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

1.2 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรมีนโยบายในการนำใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เข้ามาสนับสนุนการจัดบริการต่าง ๆ เช่น การจัดโครงการสอนการรู้สารสนเทศดิจิทัลให้กับนิสิตนักศึกษาโดยร่วมมือกับอาจารย์ คณะ สาขาวิชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยเพื่อออกแบบและสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศดิจิทัลที่เป็นหลักสูตรการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบเครือข่ายออนไลน์ของมหาวิทยาลัย เช่น Courseware, e-learning, Virtual Classroom, CAI เป็นต้น

เนื่องจากผลการวิจัยที่พบว่า บริการส่งเสริมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดจึงทำให้มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ทั้งนี้แม้ว่าบริการส่งเสริมการเรียนรู้จะมีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด แต่การบริการส่งเสริมการเรียนรู้ถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักของห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ควรจัดให้บริการหรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นประจำสม่ำเสมอไม่ควรละทิ้ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักวิชาชีพสารสนเทศ เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า สมรรถนะและบทบาทของนักวิชาชีพสารสนเทศมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้งนี้ควรมีการศึกษาวินิจฉัยเฉพาะสมรรถนะในด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสร้างรูปแบบที่เหมาะสมในการนำไปพัฒนาสมรรถนะด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักวิชาชีพสารสนเทศอันจะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาต่อไป

2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสร้างนวัตกรรมการสอนการรู้สารสนเทศดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา

เนื่องจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีบทบาทและหน้าที่ในการจัดบริการการสอนการรู้สารสนเทศเป็นประจำอยู่แล้ว แต่จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีจึงทำให้ห้องสมุดในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศให้แก่นิสิตนักศึกษา

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545*. สืบค้นจาก [www.moe.go.th/edtechfund/fund/images/stories/.../prb_study\(final\).pdf](http://www.moe.go.th/edtechfund/fund/images/stories/.../prb_study(final).pdf)
- กุลธิดา ท้วมสุข, จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์, ทิพย์วัลย์ ตูลยะสุข, และกันยารัตน์ เคียวเช่น. (2548). บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน. *วารสารห้องสมุด*, 49(4), 16-34.
- ครรชิต มาลัยวงศ์. (2542). *การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. สืบค้นจาก www.drkanchit.com/ict_ideas/articles/lifelearn.pdf.
- จันทร์รัตน์ สิทธิสมจินต์, สุดใจ ธนไพศาล, กนกอร สมปราชาญ, และสุรวีร์ รุ่งเรือง. (2557). กลยุทธ์การบริหารงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยสู่องค์การสมรรถนะสูง: กรณีศึกษาห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น. *วารสารห้องสมุด*, 58(1), 1-13.
- จิระพันธ์ กัลลประวิทย์. (2555). *บทบาทของบรรณารักษ์และห้องสมุดในการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. สืบค้นจาก http://www.tla.or.th/home/information_2555.htm.
- เฉลิม วราวิทย์, และไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (ม.ป.ป.). *ทักษะ 7 ประการ ในการเกื้อหนุนการเรียนรู้*. สืบค้นจาก www.km.thaicyberu.go.th/linkfile/Books/Book5.pdf.
- ชุมพล ศิลปะอาษา. (2552). *สารจากผู้มีอุปการคุณและที่ปรึกษา ห้องสมุด การศึกษา วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในยุคการเปลี่ยนแปลง*. (น. 15). กรุงเทพมหานคร: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2544). *ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง มาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2544*. กรุงเทพมหานคร: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประสิทธิ์ชัย เดชขำ. (2549). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน*. สืบค้นจาก <http://www.thaithesis.org/detail.php?id=1092549000021>.
- ปิยสุดา ตันเลิศ, และกุลธิดา ท้วมสุข. (2554). บทบาทของห้องสมุดและนักวิชาชีพสารสนเทศสำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ.2553-2562. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 17(4), 608-623.
- ยงยุทธ ยุทธวงศ์. (2557). *ยกเครื่องการศึกษาไทย ..เตรียมสร้างอาชีพแก่กลุ่มเยาวชนอายุ 15-19 ปี*. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/DPM.Yongyuth>
- วิจิตร ศรีसान. (2545). การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong education). *วารสารสอ.ประเทศไทย*, 5(1), 12-18.
- ศุภรชตรา แสนวา. (2555). *บทบาทและความรู้ความสามารถของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. (2555). *ก้าวใหม่ของห้องสมุด (Libraries on the move): การประชุมใหญ่สามัญ ประจำปี 2554 และประชุมวิชาการ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย วันที่ 28-30 มีนาคม 2555 ณ โรงแรมอะเดรียติคพาเลซ กรุงเทพมหานคร.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *รายงานสรุปการสัมมนายุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต.* สืบค้นจาก <http://202.143.150.11/media/ebook/pdf/4318005/pdf.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). *สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด.* สืบค้นจาก <http://www.mua.go.th/university.html>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559.* สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561).* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). (ร่าง) *กรอบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.* สืบค้นจาก http://onec.go.th/onec_backoffice/uploaded/Category/Evaluation/2014-11-24_DraftFrameEduEva.pdf.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (ม.ป.ป.). *กรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ. 2555-2558) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักทรัพยากรการเรียนรู้คุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2554). *พันธกิจ.* สืบค้นจาก http://www.clib.psu.ac.th/home/index.php?option=com_content&view=article&id=1808&Itemid=303&lang=th.
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต. (2556). *วิสัยทัศน์/พันธกิจ.* สืบค้นจาก http://library.rsu.ac.th/library_vision.html.
- สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2555). *พันธกิจ.* สืบค้นจาก http://lib.swu.ac.th/th/index.php?option=com_content&view=article&id=278&Itemid=90.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2543). *รายงานสรุปการสัมมนานโยบายส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2544). *รายงานการวิจัย การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.* (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Adams, D. (2007). Lifelong learning skills and attributes: The perceptions of Australian secondary school teachers. *Issues in Educational Research*, 17(2), 149-160.

- Bangert, S. R. (1997). Values in college and university library mission statements: A search for distinctive beliefs, meaning, and organizational culture. *Advances in librarianship*, 21, 91-106.
- Collins, J. (2009). Lifelong Learning in the 21st century and beyond. *RadioGraphics*, 29(2), 613-622. doi: 10.1148/rg.292085179
- Cotton, K. (1998). *From high school student to lifelong learner [microform]: Your route to independence. Research you can use: Lifelong learning series, booklet 4 / Kathleen cotton*. [Washington D.C.]: Distributed by ERIC Clearing house.
- Dong, W. (2004). Improving students' lifelong learning skills in Circuit Analysis. *The China Papers*, 4, 75-78.
- European Commission. (2000). Commission staff working paper: A memorandum on lifelong learning. Retrieved from www.see-educoop.net/education_in/pdf/lifelong-oth-enl-t02.pdf
- European Commission. (2002). European report on quality indicators of lifelong learning: Fifteen quality indicators. Retrieved from http://ec.europa.eu/education/lifelong-learningpolicy/doc/policy/qualityreport_en.pdf
- Hainuat, L. D. (1981). "Educational needs" in *UNESCO Curricula and lifelong education: Education on the move*. France: Imprimeries de Chambéry.
- Hanewald, R. (2012). Cultivating life-long learning skills in undergraduate students through the collaborative creation of digital knowledge maps. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 69, 847-853.
- Knapper, C. (2006). Lifelong learning means effective and sustainable learning reasons, ideas, concrete measures. Retrieved from http://www.ciea.ch/documents/s06_ref_knapper_e.pdf
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.
- Kwon, S. Y., & Cifuentes, L. (2009). The comparative effect of individually-constructed vs. collaboratively-constructed computer-based concept maps. *Computers & Education*, 52(2), 365-375.
- Lewis, D. W. (2007). A strategy for academic libraries in the first quarter of the 21st century. *College & Research Libraries*, 68(5), 418-434.
- Lublin, J. (2003). Life long learning and self-directed learning. Retrieved from http://api.ning.com/files/FrxSDD3tZkm6es*Chd5gYuGYpKgwzaUodu0ReLV6Dew5NNOTGNqcv3dAtuRbUUo8KN9EFQUcRCWk8U6JPzOs2w2Nxda71s0/lifeLongLearning.pdf

Newby, T., Stepich, D., Lehman, J., & Russell, J. (2000). *Instructional technology for teaching and learning: Designing instruction, integrating computers, and using media* (2nd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Nordstrom, N. M. (2011). Top 10 benefits of lifelong learning. Retrieved from http://www.selfgrowth.com/articles/Top_10Benefits_of_Lifelong_Learning.html

Smith, J., & Spurling, A. (1999). *Lifelong learning riding the tiger*. London: Cassell.

Tuamsuk, K., Kwiecien, K., & Sarawanawong, J. (2013). A university library management model for students' learning support. *The International Information & Library Review*, 45(3–4), 94-107. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.iilr.2013.10.002>